

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Son 2. Jild 4.

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 2(4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холиқулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сейтов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

МУНДАРИЖА**07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ***Файзуллаева Мавлюда Хамзаевна*ЎЗБЕК ВА ТОЖИК АНЪАНАВИЙ ТАОМЛАРИДА ЭТНОМАДАНИЙ АЛОҚАЛАРНИНГ АКС
ЭТИШИ (СУРХОН ВОҲАСИ МИСОЛИДА) ..... 10-15*Umarov Sardor Yakubovich*QAYTA BIRLASHGAN GERMANIYADA MEHNAT BOZORINI ISLOH QILISH, AHOLI BANDLIGI,
DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR ..... 16-20**08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ***Shadiyeva Gulnora Mardiyevna*O'ZBEKISTONDA EKSPORTNING OSHISHINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIR ETISH
YO'LLARI..... 21-29*Халилдинов Азизбек Абдуқаххорович*КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ
БОШҚАРИШГА ОИД НАЗАРИЙ ҚАРАШЛАР ..... 30-34*Мавлянов Мажид, Урдушев Хамракул*

КЛАСТЕР ЁНДАШУВИ: ЧОРВАЧИЛИК КЛАСТЕРЛАРИНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ 35-45

*Асроров Азизбек Исомиддин угли*ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПРИРОДА РИСКОВ, ВОЗНИКАЮЩИХ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ ..... 46-52*Хайдарова Дурдона Шухратжон қизи, Ачилбойева Севинч О'ткир қизи*

МАНАЛЛИЙ BUDJET DAROMADLARI HISOBI TASHKIL ETISHNING NAZARIY JIHATLARI. 53-60

*Камалов Акмал Сайдакбарович*ХАЛҚАРО ТРАНСПОРТ ЛОЙИҲАЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИЛИШИ ЭҲТИМОЛЛИГИНИНГ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИҚТИСОДИЙ ХАВФСИЗЛИГИГА ТАЪСИРИНИ БАҲОЛАШ
УСЛУБИЯТИ ИШЛАБ ЧИҚИШ ..... 61-68*Namazov Gafur Shokulovich*

IQTISODIYOTDA GIBRID MODELLARNI QO'LLASH 69-75

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ*Rasulov Azizkhon Mukhamadqodirovich*

YANGI O'ZBEKISTONDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING TIZIMLI O'ZGARISHI 76-81

Kadirova Ziyoda Rahimdjanovna

ISLOM FALSAFASIDA ILM TUSHUNCHASINING MOHIYATI 82-86

Turdiyev Bexruz Sobirovich

JAMIYAT IDEOSFERASINING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI 87-92

Alimatova Nargis Abduxalilovna

KONSTITUTSIYADA HALOL RAQOBAT KAFOLATI 93-98

Abdullayev Ibodulla Abdullayevich, Mustafoyeva Feruza Xurshid qizi

MA'NAVIYAT – YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTINING MUHIM POYDEVORIDIR..... 99-103

<i>Кувандиков Шокир Облокулович</i> МАҲМУДХҲҲЖА БЕҲБУДИЙ МИЛЛИЙ-МАЪНАВИЙ ҚАРАШЛАРИНИНГ ИЖТИМОИЙ ФАЛСАФИЙ МАНБАЛАРИ	104-111
<i>Yusupaliyev Orzimurod Odilovich</i> YOSHLAR MAFKURAVIY ONGI TRANSFORMATSIYALASHUVINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI: MUAMMO VA YECHIMLAR	112-119
<i>Eshonqulov Laziz Norqobul o'g'li</i> BADIIY MUHITDA TANQIDIYLIK VA SATIRANING TABIIY KOMMUNIKATSIYASI	120-125
10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Saitova Nilufar Djumaydillayevna</i> YOSH O'ZBEK SHOIRLARI: VOQELIKNI IDROK ETISH VA UNI BADIIY IFODALASH TENDENSIYALARI	126-130
<i>Nurmanov Furqat Hayitqulovich</i> O'G'UZ" ETNONIMI VA O'G'UZLAR	131-137
<i>Qudratova Sitora Olimovna</i> AQSH HIKOYACHILIGI TARIXI VA SPETSIFIKASINING BADIIY IFODASI HAMDA JANR IJODKORLARI.....	138-148
<i>Fayziyeva Aziza Anvarovna, Safarova Nigora Axatovna</i> METAFORALARNING O'ZBEKCHA TARJIMASIGA KOGNITIV YONDASHUV	149-153
<i>Qodirova Madinabonu Murodjon qizi</i> LINGVISTIK TA'MINOT VOSITALARI: TUZILISHI VA TARKIBI	154-159
<i>Аллабердиева Регина, Мадалов Навруз</i> ТАКСОНОМИЯ ГЕНДЕРНО-МАРКИРОВАННЫХ ПАРЕМИЙ - РЕГУЛЯТИВОВ АНГЛИЙСКОГО И РУССКОГО ЯЗЫКОВ	160-165
<i>Azimova Aziza Alisher qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KONCHILIK LEKSIK BIRLIKLARINING LEKSIK-SEMANTIK XUSUSUYATLARI	166-172
<i>Shoymardonov Ilhom Alixonovich</i> BAHOR, YOZ, KUZ MAVSUMLARI BILAN BOG'LIQ BOLALAR QO'SHIQLARI	173-178
<i>Raxmatova Dilafruz Nusratilloevna</i> SAMARQAND JADIDCHILIK MAKTABI VAKILLARI ASARLARINING TIL XUSUSIYATI....	179-184
<i>Mirzayev Jasur, Madalov Navruz</i> THE DIALOGIC NATURE OF PERSONIFICATION IN THE POETICS OF WILLIAM BLAKE.....	185-190
<i>Yuan Xiaowei</i> ON THE TITLE AND LEXICAL FEATURES OF THE WINTER OLYMPICS NEWS REPORT IN CHINA DAILY	191-197
12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Ражабов Нариман Шарифбаевич</i> НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДОБРОВОЛЬНОЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ СЕРТИФИКАЦИИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	198-206
<i>Yakubova Iroda Bahramovna</i> MULKIY HUQUQLARNI JAMOAVIY ASOSDA BOSHQARUVCHI TASHKILOTLAR VA MUALLIFLIK	

HUQUQI OBYEKTLARIDAN FOYDALANUVCHI SHAXSLAR O'RTASIDAGI SHARTNOMALAR TASNIFI.....	207-212
<i>Inoyatov Behruzjon Umidjon o'g'li</i> TOVAR BELGILARINING HUQUQIY JIHATDAN MUHOFAZA QILISHNI TARTIBGA SOLUVCHI QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	213-220
<i>Раимова Шохсанам Ғайратжонова</i> РЕЦИДИВ ЖИНОЯТЛАР ВА УЛАРНИНГ ҲУҚУҚИЙ АҲАМИЯТИ.....	221-227
<i>Mukimov Bobur</i> CURRENT ISSUES OF IMPROVING THE PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY AT THE INTERNATIONAL LEVEL.....	228-234
<i>Нодирахон Абдурахманова</i> ВЛИЯНИЕ ТЕХНОЛОГИИ БЛОКЧЕЙН, СМАРТ-КОНТРАКТОВ И КРИПТОВАЛЮТ НА РАЗВИТИЕ ПРАВА.....	235-239
<i>Акмалхонов Боситхон Азизхон ўғли</i> ЗАЩИТА ПРАВА ЧАСТНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В ПРАКТИКЕ ЕВРОПЕЙСКОГО СУДА ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА.....	240-246
<i>Turakulova Nazira</i> MUALLIFLIK HUQUQIDA MULKIY HUQUQLARNI JAMOVIIY BOSHQARISH.....	247-260
<i>Якубов Бекзод Эркинбаевич</i> КЕЧИКТИРИБ БЎЛМАЙДИГАН ҲОЛЛАРДА ТЕЗКОР – ҚИДИРУВ ТАДБИРЛАРИНИ ЎТКАЗИШ ТАРТИБИ ВА УНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ.....	261-265
13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Мамажонов Хошимжон Абдумаликович</i> FIZIKA FANINI IJODIY O'ZLASHTIRISH YO'LLARI (AKADEMIK LITSEYLAR MISOLIDA).....	266-271
<i>Tkacheva Anastasiya Aleksandrovna</i> O'ZBEKISTON OLIY O'QUV YURLARIDA ISPAN TILI BO'YICHA IJTIMOIIY-MADANIY KOMPETENTLIKNI O'QITISH STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH.....	272-281
<i>Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich</i> TASVIRIY SAN'AT VA MUHANDISLIK GRAFIKASI FANLARINI BOSHQA FANLAR BILAN INTEGRATSIYASI.....	282-287
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i> KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILAR XOTIRASINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	288-291
<i>Omonqulov Ulug'bek Maxsiddin o'g'li</i> IQTIDORLI O'QUVCHILAR BILAN ISHLASH METODIKASI.....	292-296
<i>Jumaboev Nabi Pardaboevich</i> THE NEED TO USE AESTHETIC VIEWS OF EASTERN THINKERS IN THE EDUCATIONAL SYSTEM.....	297-304
<i>Kayumov Erkin Kazakbayevich</i> TASVIRIY SAN'ATNING O'QUVCHILAR IDROKI VA IJODKORLIGINI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI.....	305-310

Yusupova Feruza Hajiboyevna, Gaipova Nilufar Jasurbekovna

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING EKOLOGIK TA'LIM BERISHDA GRAFIK

ORGANAYZERLARNING ROLI 311-317

Karshiboyeva Dilafruz Boxodirovna

SOMONIYLAR DAVRI SAN'ATI VA UNING JAHON TARIXIDAGI ROLI..... 318-322

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Saitova Nilufar Djumaydillayevna,
Denov tadbirkorlik va Pedagogika instituti
O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini o'qituvchisi
E-mail: eyehdhdue76@gmail.com

YOSH O'ZBEK SHOIRLARI: VOQELIKNI IDROK ETISH VA UNI BADIY IFODALASH TENDENSIYALARI

Annotatsiya. Yosh o'zbek shoirlari va adabiyotda voqelikni idrok etish va uning badiiy ifodasi inson tajribasi va jamiyat dinamikasining ko'p qirrali nuanslarini aks ettiruvchi chuqur bog'langan munosabatlarni o'zida mujassam etadi. Klassik davrlardan to hozirgi davrgacha adabiyot aks ettiruvchi prizma vazifasini o'tagan, bu prizma orqali voqelik murakkabliklari sinadi, talqin qilinadi va badiiy aks sado bilan sug'oriladi. Ushbu maqolada biz adabiyotdagi voqelikning rivojlanib borayotgan in'ikoslarini ko'rib chiqamiz, uning hikoyaviy landshaftlarini madaniy va vaqtinchalik kontekstlarda shakllantirgan tendensiyalar va badiiy ifodalarni tahlil qilamiz.

Kalit so'zlar: yosh o'zbek adiblari, lirik kechinma, adabiyot, badiiy ko'chimlar, shoir.

Saitova Nilufar Djumaydillayevna,
Denau Entrepreneurship and Pedagogical Institute,
Teacher of the department of Uzbek language and literature

YOUNG UZBEK POETS: TENDENCIES OF PERCEPTION OF REALITY AND ITS ARTISTIC EXPRESSION

Abstract. Perception of reality and its artistic expression in young Uzbek poets and literature embody deeply connected relationships that reflect the multifaceted nuances of human experience and social dynamics. From classical times to the present, literature has served as a reflective prism through which the complexities of reality are refracted, interpreted, and imbued with artistic resonance. In this article, we examine the evolving perceptions of reality in literature, analyzing the trends and artistic expressions that shaped its narrative landscapes in cultural and temporal contexts.

Key words: young Uzbek writers, lyrical experience, literature, artistic movements, poet.

Саитова Нилуфар Джумайдиллаевна,
Денауский предпринимательско-педагогический институт,
преподаватель кафедры узбекского языка и литературы

МОЛОДЫЕ УЗБЕКСКИЕ ПОЭТЫ: ТЕНДЕНЦИИ ВОСПРИЯТИЯ РЕАЛЬНОСТИ И ЕЕ ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ВЫРАЖЕНИЕ

Аннотация. Восприятие действительности и ее художественное выражение в молодых узбекских поэтах и литературе воплощают в себе глубоко связанные отношения, отражающие многогранные нюансы человеческого опыта и социальной динамики. С классических времен до наших дней литература служила отражающей призмой, через которую сложности реальности преломлялись,

интерпретировались и наполнялись художественным резонансом. В этой статье мы изучаем эволюцию восприятия реальности в литературе, анализируя тенденции и художественные выражения, которые сформировали ее повествовательные ландшафты в культурном и временном контекстах.

Ключевые слова: молодые узбекские писатели, лирический опыт, литература, художественные направления, поэт.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I2Y2024N18>

Kirish. O'zbek adabiyoti o'zbek xalqi ijodiy dahosining o'lmas ijodi, uning hayotining badiiy tarixi, erksevar intilishlari, Vatanga muhabbatning eng yorqin timsolidir. "O'zbek adabiyoti" deganda biz o'zbek xalqining birinchi navbatda o'zbek tilida yozilgan adabiyotini tushunamiz. Biroq uzoq vaqt davomida O'rta Osiyoda yashagan turkiy xalqlarning adabiyoti bir xil bo'lib, turkiy til deb ataladigan tilda yoki mahalliy ilm-fanda ko'pchilik ishonganidek, chig'atoy (eski o'zbek) tilida yozilgan. Binobarin, o'sha qadimiy turkiy adabiyot qadimgi turkiy yozuvning ilk yodgorliklaridan boshlab, shu bepoyon hududda yashagan deyarli barcha turkiy xalqlarga tegishli bo'lib, o'zbek tilining o'zida yozilmagan bo'lsa-da, o'zbek adabiyotining ajralmas qismi hisoblanadi. O'zbek adabiyoti xalqning tarixiy o'tmishiga hayot baxsh etuvchi yodgorlikdir. Uning sahifalarida, yaratgan obrazlarida jamiyatning asrlar davomidagi ma'naviy taraqqiyoti aks ettirilib, o'zbek xalqining milliy xarakteri gavdalanar edi.

O'zbek badiiy adabiyotida voqelikni idrok etish va uning badiiy ifodasi madaniy, tarixiy va ijtimoiy-siyosiy manzaralar kesishganligining boy va ta'sirchan dalilidir. O'zbek badiiy adabiyoti xalq og'zaki ijodidan tortib to hozirgi zamon adabiy ijodigacha bo'lgan davrda voqelikni idrok etish va bu tasavvurlarni o'zida mujassam etgan rang-barang badiiy ifodalardan dalolat beradi. Biz o'zbek adabiy merosini bog'lab turgan adabiy davomiylikni e'zozlab, o'zbek badiiy adabiyotida voqelikni tasvirlash va qurishning tarixiy va zamonaviy tendensiyalarini ko'rib chiqamiz. Adabiyotda voqelikni idrok etish turli xil madaniy va vaqtinchalik landshaftlardagi yozuvchilarning badiiy ifodalariga singib ketgan nozik va ko'p qirrali mavzudir.

Antik davr klassik dostonlaridan tortib to hozirgi zamonning raqamli hikoyalari gacha voqelik va badiiylik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik adabiy izlanishlar, mulohazalar va qayta tasavvurlarning boy gobelenini yaratdi. Biz ushbu maqolada adabiyotda voqelik to'g'risidagi o'zgaruvchan tasavvurlar va uning badiiy ifodalarini shakllantirgan tendensiyalarni ko'rib chiqamiz, adabiy davomiylikning kengligi va teranligini qamrab olamiz. Adabiyotda voqelikni idrok etish yozuvchilarning o'z atrofidagi dunyoni hikoyachilik san'ati doirasida tasvirlash, talqin qilish va qayta tasavvur qilishga bo'lgan azaliy urinishlariga asoslanadi. Tarix davomida adabiyot voqelikning ko'p qirrali qirralari – inson tuyg'ularining ichki manzaralari, inson hayotini shakllantiruvchi va qayta shakllantiruvchi ijtimoiy tuzilmalar yoki vaqtinchalik va fazoviy chegaralardan oshib ketadigan metafizik jumboqlar bo'lsin, ko'zgu vazifasini o'tagan. [1].

Metodologiya. Sharq davlatlarining adabiyotida yuzlanadigan bo'lsak, Mesopotamiyaning "Gilgamish dostoni", yunoncha "Iliada", "Odissey" kabi qadimiy dostonlarda voqelikni idrok etish afsonaviy rivoyatlar, ilohiy aralashuvlar, inson borlig'ining qahramonlik gestaltlari bilan o'zaro bog'langan. Bu muhim asarlar inson tajribasi va transsendent voqelik o'rtasidagi o'zaro ta'sirga asos solib, turli madaniy landshaftlardagi adabiyotda voqelikni idrok etish evolyutsiyasi uchun zamin yaratdi. Adabiy an'analar rivojlanib, rang-barang bo'lib borar ekan, adabiyotda voqelikni idrok etish Uyg'onish davrining

gumanistik g'oyalari, ma'rifatparvarlikning ratsionalistik izlanishlari va romantik davrning hissiy aks-sadolari orqali o'zgarib, son-sanoqsiz o'zgarishlarni boshdan kechirdi. Har bir davr voqelik bilan bog'lanishning turli xil usullarini — o'rta asrlar adabiyotining allegorik gobelenlaridan tortib, zamonaviy davrdagi psixologik hikoyalarning introspektiv chuqurliklarigacha — adabiyotda voqelikni idrok etishning kaleydoskopik panoramasini yaratdi.

Zamonaviy adabiy landshaftda voqelikni idrok etishning badiiy ifodasi XXI asrga xos bo'lgan ijtimoiy, texnologik va madaniy oqimlar bilan birgalikda rivojlanishda davom etmoqda. Mualliflar, shoirlar va dramaturglar kundalik hayotning ko'zga tashlanadigan haqiqatlari va ekzistensial tafakkurning efir sohalari o'rtasidagi dinamik o'zaro ta'sirda harakat qiladilar, o'z asarlarini voqelikning son-sanoqsiz qirralarini aks ettiruvchi badiiy ifodalar spektri bilan ta'minlaydilar.

Bundan tashqari, adabiyotning texnologik taraqqiyot va raqamli rivoyatlar bilan kesishishi kengaytirilgan voqelik, spekuliyativ tasavvurlar va virtual landshaftlarning badiiy ifodasida rivojlanayotgan tendensiyani keltirib chiqardi. Mualliflar va shoirlar texnologiyaning imkoniyatlarini, sun'iy intellektning jumboqlarini va virtual borliqning ta'sirini o'rganadilar, voqelikning odatiy idrokidan ustun turadigan va muqobil aktualliklarni chuqur o'rganishni taklif qiladigan rivoyatlarni yaratadilar. Oqibatda adabiyotda voqelikning badiiy ifodalari moddiy va nomoddiy, jismoniy va virtual o'rtasidagi taranglikka qarshi kurashuvchi, raqamli asrda voqelikni idrok etish konturlarini shakllantiradigan va qayta shakllantiradigan hikoyalar bilan ko'payadi. Bundan tashqari, zamonaviy adabiy landshaft ijtimoiy-siyosiy voqeliklarga chuqur kirishish va inson tajribasining kengroq gobelen doirasidagi marginal hikoyalarni qayta joylashtirish bilan tavsiflanadi. Turli madaniyatlarga ega yozuvchilar kuch tuzilmalariga qarshi turadigan, gegemon prezumpsiyalarga barham beruvchi va tarixan chekkada qolgan jamoalar ovozi kuchaytiruvchi hikoyalar yaratadilar, bu esa voqelikni idrok etish parametrlarini qaytadan konfiguratsiya qiluvchi badiiy ifodalarning qayta tiklanishini katalizlaydi. [2].

Muhokama. O'zbek badiiy adabiyotida voqelikning tadqiqi: tarixiy sharh. O'zbek badiiy adabiyotining ildizlari O'rta Osiyo madaniy merosi gobelenlari bilan chambarchas bog'langan bo'lib, o'zbek adabiyotida voqelikning tasviri og'zaki ijod, tarixiy urinishlar va ijtimoiy-madaniy axloq o'rtasidagi uyg'unlikning timsolidir. "Alpomish" og'zaki dostonlari, Nasriddin Xo'ja folklori, Alisher Navoiy va Boburning she'riy merosi va boshqalarda voqelik tasviri bilan chuqur aloqadorlik, allegorik motivlar, axloqiy ikkilanishlar va ijtimoiy-madaniy sharhlar ko'p bo'lgan. Abdulla Qahhor, Sadridin Ayniy, Abdulla Avloniy ijodi bilan ajralib turadigan o'zbek nasriy badiiy adabiyotining paydo bo'lishi voqelikni individual kechinmalar, ijtimoiy tanqidlar va tarixiy rezonanslar prizmasidan qayta ko'rib chiqadigan badiiy qissalarning qayta tiklanishidan darak berdi.

Bu ilk nosirlar jamiyatdagi o'zgarishlar, axloqiy-axloqiy ikkilanishlar va aholining ekzistensial tangliklari haqida fikr yuritib, O'zbekistonning keng ijtimoiy-madaniy manzaralarini yoritib, asl aks-sado beruvchi hikoyatlar yaratdilar. [3].

Sovet davri o'zbek badiiy adabiyotida voqelik tasvirining qayta konfiguratsiyasini yuzaga keltirdi, sotsialistik realistik estetika zaruriyatini, siyosiy imperativlarni va madaniy o'zgarishlarni o'zida aks ettiruvchi paradigma o'zgarishini kuchaytirdi. Abdulla Qodiriy, Hamid Olimjon, Sharof Rashidov kabi yozuvchilar sotsialistik realizm tamoyillarini aks ettiruvchi, mehnatsevarlik, kollektivizm va mafkuraviy uyg'unlikni birinchi o'ringa qo'yib, jamiyatdagi

o'tishlar va mustamlakachilikdan keyingi meroslar murakkabliklari bilan kurashgan hikoyalarni tasvirlab berdilar.

Bu davrda o'zbek badiiy adabiyoti badiiy yaxlitlik va g'oyaviy muvofiqlik o'rtasidagi tebranishlarga guvoh bo'lib, voqelik tasviri bilan davrning siyosiy-g'oyaviy zaruriyati o'rtasidagi dinamik o'zaro ta'sirni belgilab berdi.

Natija. Badiiy ifodadagi zamonaviy tendensiyalar: insektiv tahlil. O'zbek badiiy adabiyotining zamonaviy adabiy manzarasida voqelikning badiiy ifodasi turli mavzudagi mashg'ulotlar, hikoyaviy tajribalar, tarixiy, madaniy va ekzistensial rezonanslarni qayta tiklash bilan avj oldi. Zamonaviy o'zbek badiiy adabiyotidagi ko'zga ko'ringan yo'nalishlardan biri – ijtimoiy-siyosiy to'ntarishlar va transmilliy oqimlar sharoitida tarixiy meros, ekzistensial tangliklar, individual va jamoaviy voqelikni qayta konfiguratsiya qilish bilan chuqur shug'ullanishdir.

Hamid Ismoilov, Dilbar Yunus, Shahodat Vohidova kabi yozuvchilar tarixiy davrlarni bosib o'tuvchi, ko'p qatlamli voqeliklarni tasvirlaydigan, zamon va fazo chegaralaridan oshib ketadigan insoniy kechinmalarning teran qirralarini ochib beruvchi hikoyatlar yaratadi. Ularning asarlari voqelikning xilma-xil idrokini qamrab oladi, shaxsiy tarix, jamoaviy xotira va milliy o'zlikni anglash jumboqlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni birinchi o'ringa qo'yadi. [2].

Shuningdek, o'zbek badiiy adabiyotining zamonaviy adabiy manzarasi voqelikni an'anaviy idrok etishdan yuqori bo'lgan hikoyaviy eksperimentlar, rasmiy innovatsiyalar va tematik konturlarning aks-sadosi qayta tiklanishidan dalolat beradi. Sobit Madaliev, G'afur G'ulom, Mastali Hidoyat kabi yozuvchilar an'anaviy motivlar, zamon tashvishlari va ekzistensial so'rovlarni bir-biriga bog'lab, hikoyachilikning me'yoriy qonun-qoidalaridan ustun bo'lgan badiiy iboralarni yaratdilar, voqelik tasvirini chiziqli xronologiya va bashoratli denolardan ozod qiladilar. Ularning asarlari hikoya murakkabliklari, metafantastik aks sadolar, ko'plik va birlikning o'zaro ta'siri orqali voqelikning badiiy ifodasini qayta aniqlab beradi, o'quvchilarga oson toifalarga bo'linish va yakka talqinlarga qarshi turuvchi ta'sirchan tajribalarni taqdim etadi.

Qolaversa, o'zbek badiiy adabiyotining zamonaviy adabiy manzarasi chekka qo'yilgan hikoyalarning o'rnini o'zgartirishi, tarixan jim bo'lgan jamoalar ovozi kuchayishi va inson tajribasining kengroq gobelen doirasidagi jim bo'lgan xronikalarning qayta tiklanishi bilan aks sado beradi. Turli xil madaniy kelib chiqishi va mavzuiy mashg'ulotlariga ega bo'lgan yozuvchilar tarixiy amneziyalarga qarshi turadigan, gegemon prezumpsiyalarni bekor qiladigan va turli xil onglarning singan prizmasi orqali haqiqatning ko'p qirrali tomonlari bilan shug'ullanadigan hikoyalarni yaratadilar. Muxtor Shaxanazarov, Zulfiya, Chingiz kabi mualliflar o'z asarlari orqali Aytmatov me'yoriy adabiy paradigmalar chegarasidan oshib, marginallashtirgan jamoalar ovozi kuchaytiradi va insoniy tajribalarning keng doirasi ichida individual va jamoaviy voqeliklarning jumboqlarini ochadi. [4].

Xulosa. O'zbek badiiy adabiyotida voqelikni idrok etish va uning badiiy ifodasi rivoyatlar kaleydoskopini tashkil etadi, o'zbek adabiy davomiyligidagi insoniy kechinmalarning doimiy jo'shqinligi va serqirraligidan dalolat beradi. O'zbek badiiy adabiyoti og'zaki ijodining mo'tabar merosidan tortib to hozirgi zamon adabiy gobelenlarigacha bo'lgan davrda voqelikni turlicha idrok etish, mavzuga oid mashg'ulotlar va oson toifalarga bo'linish va chiziqli chegaralanishlarga qarshi turuvchi eksperimental aks-sadolar bilan jaranglaydi.

Adabiy ko'plik davrida o'zbek badiiy adabiyotida voqelik tasvirining badiiyligi o'quvchilarni uning serqirra aks sadolari bilan shug'ullanishga, insoniyat ahvoli va uni o'rab turgan ijtimoiy-madaniy manzaralar haqida yangi tushunchalar o'rganishga, turli meroslarni e'zozlashga chorlaydi.

O'zbek adabiy merosi o'zining badiiy rivoyatlari doirasida voqelik tasvirlarini boyitish va bezash uchun birlashadi. Biz zamonaviy adabiy manzaraning dinamik oqimlari bo'ylab harakatlanar ekanmiz, u shunday bo'ladi adabiyotda voqelikni idrok etish inson borlig'ining doimiy o'zgarib turuvchi konturlari bilan aks sado beruvchi son-sanoqsiz badiiy iboralarda davom etayotgani yaqqol ko'rinib turibdi. Individual subyektivliklarning nozik introspektiviyasidan tortib to to'ldirilgan voqelikning immersiv kengliklarigacha bo'lgan davrda zamonaviy adabiyot oddiy toifalarga bo'linish va chiziqli chegaralanishlarga qarshi turuvchi badiiy ifodalarning kaleydoskopini aks ettiradi.

Adabiy ko'plik asrida adabiyotda voqelikning badiiy ifodasi bizni uning ko'p qirrali aks sadolari bilan shug'ullanishga, voqelikni idrok etishimizni belgilaydigan keskinliklar, sinergiyalar va ko'p qirrali jihatlar haqida fikr yuritishga, uning hikoyalaridan inson haqidagi yangi tushunchalarni olishga undaydi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Rahimova B. Badiiy adabiyotda ijodkor shaxs obrazi talqinlari. Fan, ta'lim va amaliyotning integratsiyasi. 2021. – B. 17-28.
2. Hamdamov U. B. XIV asrga qadar turkiy adabiyotda kichik nasriy janrlar. Академические исследования в современной науке. 2022. – B. 213-218.
3. Erkinjonova S. A. Zamonaviy adabiyotda Bobur obrazi. Golden brain. 2023. – B. 78-82.
4. Khasanova D. K. Methods of teaching foreign languages. Scientific Bulletin of Namangan State University. 2020. – P. 371-376.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 2 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).